

ЗАКОН за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление

Обн., ДВ, бр. 44 от 12.06.2009 г., изм. и доп., бр. 100 от 21.12.2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм., бр. 9 от 28.01.2011 г., изм. и доп., бр. 42 от 5.06.2012 г., изм., бр. 20 от 28.02.2013 г., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. и доп., бр. 19 от 5.03.2014 г., в сила от 5.03.2014 г., изм., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., изм. и доп., бр. 56 от 24.07.2015 г., в сила от 24.07.2015 г.

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Предмет

Чл. 1. (1) (Предишен текст на чл. 1 - ДВ, бр. 42 от 2012 г.) Този закон урежда условията, организацията и реда за пряко участие на гражданите на Република България при осъществяване на държавната и местната власт.

(2) (Нова - ДВ, бр. 42 от 2012 г.) Този закон урежда и мерките по изпълнение на Регламент (ЕС) № 211/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. относно гражданската инициатива (ОВ, L 65/1 от 11 март 2011 г.), наричан по-нататък "Регламент (ЕС) № 211/2011".

Принципи на прякото участие

Чл. 2. Принципите на прякото участие на гражданите в управлението са:

1. свободно изразяване на волята;
2. общо, равно и пряко участие с тайно гласуване;
3. равен достъп до информация по поставения за решаване въпрос;
4. еднакви условия за представяне на различните становища.

Форми на прякото участие

Чл. 3. (1) Прякото участие се осъществява чрез:

1. референдум;
2. гражданска инициатива;
3. (нова - ДВ, бр. 42 от 2012 г.) европейска гражданска инициатива по смисъла на чл. 2, т. 1 от Регламент (ЕС) № 211/2011;
4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 42 от 2012 г.) общо събрание на населението.

(2) Референдумът може да се произвежда на национално и местно ниво.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2012 г.) Гражданската инициатива може да се провежда на национално, европейско и местно ниво, а общото събрание на населението - на местно ниво.

Право на гласуване

Чл. 4. (1) Право да гласуват на национален референдум имат гражданите на Република България с изборителни права, които имат постоянен адрес на територията на страната към деня на насрочване на референдума.

(2) Право да гласуват на местен референдум и на общо събрание на населението имат гражданите на Република България с изборителни права, които имат постоянен или настоящ адрес, когато той е различен от постоянния, на територията на съответните община, район, кметство, населено място, квартал през последните 6 месеца

преди насрочването на референдума.

Финансово осигуряване

Чл. 5. (1) Финансовите средства за произвеждане на национален референдум се осигуряват от държавния бюджет, а за произвеждане на местен референдум - от съответния общински бюджет.

(2) Гражданската инициатива в частта на организиране на подписка се финансира от граждани и юридически лица.

(3) Всички документи по този закон се освобождават от държавни и местни такси.

Съдебен контрол

Чл. 6. (1) Споровете за конституционност на решението на Народното събрание за произвеждане на национален референдум се решават от Конституционния съд до определяне на датата за неговото произвеждане.

(2) Споровете за законосъобразността на резултатите от национален референдум се решават от Върховния административен съд, а за законността на местен референдум и за неговите резултати - от съответния административен съд.

Глава втора

РЕФЕРЕНДУМ

Раздел I

Произвеждане на референдум

Комисии

Чл. 7. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г., изм. и доп., **бр. 56 от 2015 г.**, в сила от 24.07.2015 г.) Централната изборителна комисия изпълнява функциите на Централна комисия за произвеждане на национален референдум. Районните изборителни комисии за произвеждане на избори за народни представители изпълняват функциите по организирането на национален референдум на територията на изборните райони. При произвеждане едновременно на национален референдум и общи избори за общински съветници и кметове общинските изборителни комисии изпълняват функциите по организирането на националния референдум на териториите на общините.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) Централната изборителна комисия изпълнява функциите на Централна комисия за местните референдуми. Общинските изборителни комисии за произвеждане на избори за общински съветници и кметове изпълняват функциите по организирането на местен референдум на териториите на общините.

(3) (Доп. – ДВ, **бр. 56 от 2015 г.**, в сила от 24.07.2015 г.) Районните, съответно общинските изборителни комисии назначават секционни изборителни комисии в състав: председател, секретар и до 5 членове, подпомагат и контролират тяхната дейност. Централната изборителна комисия назначава секционните изборителни комисии извън страната.

(4) Кметът на общината определя обхвата и номерата на изборителните секции и предлага състава на секционните комисии след консултации с инициативния комитет и представители на парламентарно представените партии и коалиции, за което уведомява районната или общинската изборителна комисия.

Списъци

Чл. 8. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) Национален и местен референдум се произвеждат по актуализирани списъци за изборите за народни представители, съответно за общински съветници и кметове.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) За съставянето, промяната и обявяването на изборителните списъци се прилагат

съответните изисквания на Изборния кодекс.

Раздел II

Национален референдум

Предмет

Чл. 9. (1) (Изм. – ДВ, **бр. 56 от 2015 г.**, в сила от 24.07.2015 г.) Национален референдум се произвежда за пряко решаване от гражданите на въпроси с национално значение от компетентността на Народното събрание.

(2) Чрез национален референдум не могат да се решават въпроси:

1. от компетентността на Великото Народно събрание;
2. по чл. 84, т. 4, 6, 7, 8, 10, 12, 16 и 17, чл. 91, 91а, чл. 103, ал. 2, чл. 130, ал. 3, чл. 132а и чл. 147, ал. 1 от Конституцията;
3. за размера на данъците, таксите и трудовите и осигурителните плащания и вноски;
4. на държавния бюджет;
5. на правилата на вътрешната организация и дейност на Народното събрание.

(3) Не могат да се подлагат на референдум в тяхната цялост кодекси и закони, които уреждат изцяло материята в дадена област.

(4) Референдум по въпроси, уредени в сключени от Република България международни договори, може да се произвежда преди тяхната ратификация.

(5) При произвеждането на национален референдум може да се гласува по един или по няколко въпроса.

(6) Решението, прието с национален референдум, не подлежи на последващо одобрение от Народното събрание. Народното събрание приема акт, когато това е необходимо за изпълнение на решението.

(7) Ако в срок до три месеца след обявяване на резултата от референдума Народното събрание не приведе свой акт в съответствие с изразената от гласоподавателите воля, този акт не се прилага в частта, която противоречи на решението на референдума.

Предложение за произвеждане на национален референдум

Чл. 10. (1) Предложение до Народното събрание за произвеждане на национален референдум може да бъде направено от:

1. не по-малко от една пета от народните представители;
2. Президента на Републиката;
3. Министерския съвет;
4. не по-малко от една пета от общинските съвети в страната;
5. инициативен комитет на граждани с избирателни права, събрал не по-малко от 200 000 подписа на граждани с избирателни права.

(2) (Изм. – ДВ, **бр. 56 от 2015 г.**, в сила от 24.07.2015 г.) Народното събрание приема решение за произвеждане на национален референдум, когато това е поискано от инициативен комитет с подписка, съдържаща подписите на не по-малко от 400 000 български граждани с избирателни права и не противоречи на ограниченията по чл. 9, ал. 2, 3 и 4.

(3) Председателят на Народното събрание организира създаването и воденето на публичен регистър, в който се

вписват предложенията за произвеждане на национален референдум и инициативните комитети по ал. 1, т. 5, по ал. 2 и по чл. 11, ал. 2.

(4) В предложението за национален референдум се включват един или няколко въпроса, на които гражданите отговарят с "да" или "не". Въпросите се изписват на общоупотребим български език, кратко, точно и ясно.

Предложение за произвеждане на национален референдум от общинските съвети

Чл. 11. (1) Предложение за произвеждане на национален референдум по чл. 10, ал. 1, т. 4 се организира по решение на общинските съвети, в което се обосновава необходимостта от произвеждане на национален референдум и се формулира поставеният за гласуване въпрос.

(2) Инициативният комитет се състои от 5 до 15 членове, избрани от съответните общински съвети.

(3) Инициативният комитет организира и координира подписката, като:

1. изпраща преписи от решението на общинските съвети по ал. 1 до другите общински съвети;
2. събира документите, необходими за внасяне на подписката в Народното събрание;
3. уведомява писмено председателя на Народното събрание;
4. внася подписката в Народното събрание.

(4) Предложението на общинските съвети съдържа:

1. въпроса за гласуване, трите имена, длъжност, адрес за контакт и подписи на членовете на инициативния комитет;
2. мотиви на предложението;
3. заверени копия от решенията на общинските съвети.

(5) Финансирането на дейността по организирането и събирането на подписката се извършва по предложение на инициативния комитет със средства от бюджета на общинските съвети по ал. 1 и от бюджетите на общинските съвети, приели решение за произвеждане на референдума.

Предложение за произвеждане на национален референдум от граждани

Чл. 12. (1) Национален референдум по чл. 10, ал. 1, т. 5 се организира чрез подписка от инициативен комитет на граждани, състоящ се от 5 до 15 членове.

(2) Инициативният комитет по ал. 1 организира и координира подписката, като:

1. подготвя бланките, върху които се събират подписите;
2. след съгласуване с кмета на общината определя общодостъпни места, където ще се събират подписите;
3. уведомява писмено председателя на Народното събрание за започването на подписката за референдум и за поставения за гласуване на референдума въпрос;
4. комплектова необходимите документи и внася подписката в Народното събрание.

(3) Бланката, на която се събират подписите, трябва да съдържа на всяка страница искането с въпроса или въпросите за референдума. Всяка бланка е с пореден номер.

(4) Гражданин, който иска да подкрепи предложението, вписва в бланката:

1. трите си имена;

2. единния граждански номер (ЕГН);

3. постоянния адрес;

4. подпис.

(5) На отделен ред в бланката се отбелязва, че личните данни няма да се използват за други цели, освен за референдума. В графа "забележки" се вписват и данните на придружителя, ако лицето е с физически или зрителни увреждания и има нужда от помощ при изразяване на волята си.

(6) Всеки гражданин може да положи подписа си еднократно в подписката, организирана по реда на този закон, включително и на място, различно от посоченото в неговия постоянен адрес.

(7) Подписката на инициативния комитет на гражданите трябва да съдържа:

1. предложението за произвеждане на референдум с формулиране на въпроса за гласуване, трите имена, ЕГН, постоянния адрес и подписите на членовете на инициативния комитет и адрес за контакт с инициативния комитет;

2. мотивите на предложението;

3. бланките със събраните подписи на граждани.

(8) Ако в срок до три месеца от уведомяването по ал. 2, т. 3 подписката не бъде внесена в Народното събрание, процедурата по внасяне на предложение за референдум се прекратява от председателя на Народното събрание, което се вписва в регистъра по чл. 10, ал. 3.

(9) Нова подписка с предложение за референдум по същия въпрос може да бъде започната не по-рано от 6 месеца от прекратяване на процедурата по ал. 8 или от една година от решението на Народното събрание, с което отхвърля предложението.

Внасяне и обсъждане на подписката в Народното събрание

Чл. 13. (1) (Доп. – ДВ, бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) Подписката се внася в Народното събрание от инициативния комитет заедно с документите по чл. 11, ал. 4 или чл. 12, ал. 7 и се вписва в регистъра по чл. 10, ал. 3. Подписката се внася и в структуриран електронен вид, като съдържа данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката.

(2) (Нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., доп., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г., изм., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., **бр. 56 от 2015 г.**, в сила от 24.07.2015 г.) Председателят на Народното събрание незабавно изпраща подписката в структуриран електронен вид на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството, която извършва служебна проверка не по-късно от 45 дни от получаването на подписката. Когато се установи наличието на необходимия брой подписи, изискуеми по чл. 10, ал. 1, т. 5 или ал. 2, проверката се преустановява и се изготвя протокол, който се изпраща на председателя на Народното събрание.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Народното събрание обсъжда подписката, ако тя отговаря на изискванията по чл. 10, 11 или 12.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., доп., **бр. 56 от 2015 г.**, в сила от 24.07.2015 г.) При установяване на нередовности в подписката включително при установяване на несъответствия на подписката с изискванията на чл. 10, ал. 1, т. 5 или ал. 2 председателят на Народното събрание уведомява инициативния комитет и определя едномесечен срок за тяхното отстраняване.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Постоянните комисии обсъждат предложението по ал. 1 не по-късно от един месец от разпределянето му и представят на председателя на Народното събрание становищата си по него. Водещата комисия представя проект за решение на Народното събрание.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Народното събрание може да редактира, без да променя смисъла на съдържащия се в предложението въпрос или въпроси, както и тяхната поредност.

(7) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Проектът за решение одобрява предложението за произвеждане на референдум с въпроса или въпросите, по които трябва да се проведе гласуването, или мотивирано отхвърля предложението.

(8) (Предишна ал. 7, изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Народното събрание приема решение по предложението за референдум на едно гласуване в срок до три месеца от внасянето на предложението по ал. 1 или 4.

Определяне на датата за гласуването

Чл. 14. (1) Президентът на Републиката в срок до един месец от обнародването на решението на Народното събрание за произвеждане на референдум определя датата на референдума, която не може да е по-рано от два и по-късно от три месеца от датата на обнародване на решението на Народното събрание.

(2) (Нова – ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.) Сроковете по ал. 1 не се прилагат, когато в едногодишен срок от датата на обнародване на решението на Народното събрание се произвеждат избори, с изключение на частични и нови избори за общински съветници и кметове. В този случай националният референдум и изборите се произвеждат на една и съща дата.

(3) (Предишна ал. 2, изм. – ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.) Президентът определя датата на референдума в един неработен ден.

Правомощия на Министерския съвет във връзка с произвеждането на референдума

Чл. 15. (1) Организационно-техническата подготовка на национален референдум се осъществява от Министерския съвет.

(2) Министерският съвет организира издаването на информационен лист, който съдържа:

1. формулировката на въпроса;
2. кратка информация за мотивите на референдума въз основа на предложението за неговото произвеждане;
3. информация за времето, мястото и реда за произвеждане на референдума.

Информационно-разяснителна кампания

Чл. 16. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) За провеждане на информационно-разяснителна кампания се прилага съответно Изборният кодекс, като се гарантират еднакви възможности за представяне на различните становища по предмета на референдума.

(2) (Нова – ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.) В подкрепа на въпроса или въпросите на референдума и на алтернативната позиция могат да се регистрират партии, коалиции и инициативни комитети. При едновременно произвеждане на национален референдум и избори партиите и коалициите, регистрирани в Централната изборителна комисия за участие в изборите, могат да ползват регистрацията си при информационно-разяснителната кампания за произвеждане на националния референдум.

(3) (Нова – ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.) Партиите, коалициите и инициативните комитети по ал. 2, които нямат право на държавна субсидия по Закона за политическите партии, имат право на средства за медийни пакети в размер на 40 000 лв., които се предоставят и разходват по реда на чл. 178 от Изборния кодекс.

(4) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 56 от 2015 г.) Всеки гражданин има право да получи информация за различните позиции по въпроса или въпросите на референдума. Общините предоставят безвъзмездно на инициативния

комитет и на застъпници на алтернативната позиция подходящи помещения за провеждане на обсъждания и други прояви по въпроса или въпросите на референдума.

(5) (Предишна ал. 3 – ДВ, бр. 56 от 2015 г.) Информационно-разяснителната кампания започва 30 дни преди датата на произвеждане на референдума и приключва 24 часа преди него.

Бюлетини за референдума

Чл. 17. (1) Бюлетините за произвеждане на референдума са бели.

(2) Всяка бюлетина съдържа:

1. надпис "Национален референдум";

2. въпроса или въпросите, на които гласоподавателите трябва да отговорят и срещу които има две хоризонтално поставени оградени полета с надписи "да" и "не" в тях.

(3) Думите "да" и "не" се изписват с еднакъв едър шрифт.

(4) В случаите, в които референдумът се произвежда с повече от един въпрос, всички въпроси се изписват в общата бюлетина, като поредността следва поредността в решението на Народното събрание. Въпросите се отделят един от друг с празен ред и плътна черна хоризонтална линия и срещу всеки въпрос хоризонтално са поставени оградените полета с надписи "да" и "не" в тях.

Гласуване

Чл. 18. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) Всеки гласоподавател гласува, като поставя в плик бюлетината, на която е зачертан избраният от него отговор "да" или "не", поставя бюлетината в плика, излиза от кабината и го пуска в избирателната кутия.

(2) В случаите, в които референдумът се произвежда с повече от един въпрос, гласоподавателят не е длъжен да отговори на всички въпроси.

Недействителност на бюлетината

Чл. 19. (1) Бюлетината е недействителна, когато:

1. (изм. - ДВ, бр. 42 от 2012 г., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) е намерена в кутията без плик;

2. не е по образец;

3. е зачертана изцяло;

4. не е зачертан отговор или са зачертани и двата отговора на един въпрос.

(2) Зацапвания, механични и други повреди не правят бюлетината недействителна, ако може да се установи по недвусмислен начин волята на гласоподавателя.

Отчитане на резултатите от секционната комисия

Чл. 20. (1) След приключване на гласуването секционната комисия отчита резултатите и съставя протокол, в който се посочват:

1. наименованието на района;

2. номерът на секцията;

3. часът на започване и часът на завършване на гласуването;

4. броят на гласоподавателите по избирателния списък;

5. броят на гласувалите гласоподаватели според подписите в избирателния списък;

6. (изм. - ДВ, бр. 42 от 2012 г., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) броят на гласувалите според намерените в кутията пликове;

7. броят на действителните бюлетини с отговор "да";

8. броят на действителните бюлетини с отговор "не";

9. броят на недействителните бюлетини и празните пликове;

10. подадените заявления и жалби и взетите по тях решения.

(2) В случаите на гласували по повече от един въпрос за всеки въпрос се отбелязва броят на действителните бюлетини по ал. 1, т. 7 и 8.

(3) Протоколът се съставя в три екземпляра, два от които се изпращат на районната изборителна комисия, а третият, заедно с всички материали - на общинската администрация.

(4) Секционната комисия отчита резултатите от гласуването пред районната комисия в срок до 24 часа след приключване на гласуването.

Отчитане на резултатите от районната комисия

Чл. 21. (1) Въз основа на протоколите от секционните комисии районната комисия обобщава данните за района и ги отразява в протокол, в който се посочват наименованието на района и:

1. броят на секционните изборителни комисии;

2. броят на секционните изборителни комисии, представили протоколи;

3. броят на гласоподавателите в общината (района) според изборителните списъци;

4. броят на гласувалите гласоподаватели според подписите в изборителния списък;

5. (изм. - ДВ, бр. 42 от 2012 г., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) броят на гласувалите според намерените в кутията бюлетини;

6. общият брой на действителните бюлетини;

7. броят на действителните бюлетини с отговор "да";

8. броят на действителните бюлетини с отговор "не";

9. броят на недействителните бюлетини и празните пликове;

10. броят на подадените заявления, възражения, молби и взетите по тях решения.

(2) В случаите на гласували по повече от един въпрос за всеки въпрос се отбелязва броят на действителните бюлетини по ал. 1, т. 7 и 8.

(3) Протоколът се съставя в два екземпляра, от които единият се изпраща на Централната комисия за произвеждане на национален референдум, а вторият остава в районната комисия.

(4) Районната комисия отчита резултатите от гласуването пред Централната комисия за произвеждане на национален референдум в срок до 48 часа от предаването на последния секционен протокол.

Отчитане и обявяване на резултатите от референдума

Чл. 22. (Изм. – ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.) Централната комисия за произвеждане на национален референдум обобщава данните и обявява резултатите от гласуването в срок до 5 дни след приключване на гласуването.

Приемане или отхвърляне на предложението - предмет на референдума

Чл. 23. (1) Предложението, предмет на референдума, е прието, ако в гласуването са участвали не по-малко от участвалите в последните избори за Народно събрание и ако с "да" са гласували повече от половината от участвалите в референдума избиратели.

(2) Ако предложението, предмет на референдума, не е прието, национален референдум по същия въпрос може да бъде иницииран не по-рано от две години от датата на произвеждането на референдума.

(3) Когато в гласуването са участвали по-малко от участвалите в последните избори за Народно събрание, но повече от 20 на сто от гражданите с избирателни права, и ако с "да" са гласували повече от половината от участвалите в референдума, предложението, предмет на референдума, се внася в Народното събрание и се разглежда по реда на чл. 52.

Оспорване на резултата от референдума

Чл. 24. Законността на резултатите от национален референдум може да се оспори от лицата по чл. 10, ал. 1 и 2 в 7-дневен срок от обявяването им от Централната комисия за произвеждане на национален референдум пред тричленен състав на Върховния административен съд, който се произнася с решение в 14-дневен срок. Решението на тричленния състав може да се оспорва пред 5-членен състав на Върховния административен съд, който се произнася с решение в 14-дневен срок.

Обнародване на решението, прието с национален референдум

Чл. 25. (1) Решението, прието чрез национален референдум, се обнародва в "Държавен вестник" от председателя на Народното събрание в тридневен срок след получаването му от Централната комисия за произвеждане на национален референдум след изтичане на срока за обжалване или след влизането в сила на решението на Върховния административен съд по чл. 24.

(2) Решението, прието чрез национален референдум, влиза в сила от деня на обнародването му.

Раздел III

Местен референдум

Предмет

Чл. 26. (1) Местен референдум се произвежда в община, район или кметство за пряко решаване на въпроси от местно значение, които законът е предоставил в компетентност на органите на местно самоуправление или органите на района или кметството.

(2) Чрез местен референдум не могат да се решават въпроси:

1. на общинския бюджет;
2. относно размера на местните данъци и такси;
3. на правилата на вътрешната организация и дейност на общинския съвет.

(3) При произвеждането на местен референдум може да се гласува по един или по няколко въпроса.

(4) Решението, прието с местен референдум, не подлежи на последващо одобрение от общинския съвет. Той приема акт, когато това е необходимо за неговото изпълнение.

Предложение за произвеждане на местен референдум

Чл. 27. (1) Местен референдум се произвежда по предложение на:

1. поне една пета от общинските съветници, но не по-малко от трима общински съветници;

2. кмета на общината, съответно кмета на кметството или района;

3. инициативен комитет с подписите на не по-малко от една двадесета от гражданите с изборителни права, които имат постоянен адрес на територията на съответната община, район или кметство към момента на вписване на предложението в регистъра.

(2) Общинският съвет приема решение за произвеждане на местен референдум, когато това е поискано от инициативен комитет с подписка, съдържаща подписите на не по-малко от една десета от гражданите с изборителни права в съответната община, район или кметство, и не противоречи на ограничението по чл. 26, ал. 2.

(3) Ако в срок до един месец след обявяване на решение на общинския съвет инициативен комитет с подписка, съдържаща подписите на не по-малко от една десета от гражданите с изборителни права на съответната община, поиска да се произведе референдум за одобряване на решението, кметът на общината определя датата на референдума, който трябва да се произведе в срок до два месеца от постъпване на искането.

(4) Предложението се адресира до председателя на общинския съвет, който в тридневен срок от постъпването му е длъжен да уведоми общинските съветници и кмета на общината за него.

(5) Председателят на общинския съвет организира създаването на публичен регистър, в който се завеждат предложенията за произвеждане на местен референдум.

(6) В предложението за местен референдум се включват един или няколко въпроса, на които гласоподавателите отговарят с "да" или "не". Въпросите се изписват на общоупотребим български език, кратко, точно и ясно.

Инициатива за произвеждане на местен референдум чрез подписка

Чл. 28. (1) Инициативата за произвеждане на местен референдум по чл. 27, ал. 1, т. 3 се организира чрез подписка от инициативен комитет на граждани с изборителни права, състоящ се от трима до 7 членове, включително председател.

(2) Инициативният комитет по ал. 1 организира подписката, като:

1. подготвя бланките, върху които се събират подписите;

2. след съгласуване с кмета на общината определя общодостъпни места, където ще се събират подписите;

3. уведомява писмено председателя на общинския съвет и кмета на общината за започването на подписката и за поставения за гласуване на референдума въпрос;

4. комплектова необходимите документи и внася подписката в общинския съвет.

(3) Бланката, на която се събират подписите, съдържа на всяка страница искането с въпроса или въпросите за референдума. Всяка бланка е с пореден номер.

(4) Гражданин, който иска да подкрепи предложението, вписва в бланката:

1. трите си имена;

2. ЕГН;

3. постоянния адрес;

4. подпис.

(5) На отделен ред в бланката се отбелязва, че личните данни няма да се използват за други цели, освен за референдума. В графа "забележки" се вписват и данните на придружителя, ако лицето е с физически или зрителни увреждания и има нужда от помощ при изразяване на волята си.

(6) Всеки гражданин с постоянен адрес на територията на съответната община, район или населено място

може да положи подписа си еднократно в подписката, организирана по реда на този закон.

(7) Подписката на инициативния комитет на гражданите съдържа:

1. предложението за произвеждане на референдум с формулиране на въпроса за гласуване, трите имена, ЕГН, постоянния адрес и подписите на членовете на инициативния комитет и адрес за контакт с инициативния комитет;
2. мотивите на предложението;
3. бланките със събраните подписи на граждани.

(8) Ако в срок до три месеца от уведомяването на общинския съвет подписката не бъде внесена в него, процедурата по внасяне на предложение за референдум се прекратява от председателя на общинския съвет.

(9) Нова подписка с предложение за референдум по същия въпрос може да бъде започната не по-рано от 6 месеца от прекратяване на процедурата по ал. 8 или от една година от решението на общинския съвет, с което отхвърля предложението.

Внасяне на подписката

Чл. 29. (1) (Доп. – ДВ, бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) Подписката се внася в общинския съвет от инициативния комитет и се вписва в публичния регистър по чл. 27, ал. 5. Подписката се внася и в структуриран електронен вид, като съдържа данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката.

(2) (Нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. и доп., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г., изм., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Председателят на общинския съвет изпраща подписката в структуриран електронен вид на териториалното звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството, което извършва незабавно служебна проверка. Когато се установи наличието на необходимия брой подписи, изискуеми по чл. 27, ал. 1, т. 3 или ал. 2, проверката се преустановява и се изготвя протокол, който се изпраща на председателя на общинския съвет.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) В случаи на установени нередности в подписката председателят на общинския съвет уведомява инициативния комитет и определя едномесечен срок за тяхното отстраняване.

(4) (Предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Общинският съвет обсъжда подписката, когато тя отговаря на изискванията по ал. 1 и 3 и по чл. 27 и 28.

Решение за произвеждане на местен референдум

Чл. 30. (1) В срок до три дни от постъпването на подписката председателят на общинския съвет уведомява за нея общинските съветници, определя водеща комисия за нейното обсъждане и насрочва заседание на общинския съвет в срок до един месец от постъпването ѝ.

(2) Постоянните комисии и кметът са длъжни да обсъдят предложението и да представят становищата си не по-късно от три дни преди заседанието на общинския съвет. Те представят на председателя на общинския съвет проект за решение.

(3) Проектът за решение одобрява предложението за произвеждане на референдум с въпроса или въпросите, по които трябва да се проведе гласуването, или мотивирано отхвърля предложението.

(4) Общинският съвет определя дата за произвеждане на референдума не по-рано от 45 дни и не по-късно от 60 дни от решението за референдума.

(5) Общинският съвет определя датата за гласуването в един почивен ден. При постъпване на няколко предложения общинският съвет определя обща дата за произвеждането на местен референдум.

(6) С решението на общинския съвет по ал. 3 се утвърждават и образците от книгата за референдума.

Отхвърляне на предложението за произвеждане на местен референдум

Чл. 31. (1) Общинският съвет може да редактира, без да променя смисъла на съдържащия се в предложението за произвеждане на местен референдум въпрос или въпроси, както и тяхната поредност. Ако общинският съвет установи, че въпросът е незаконосъобразен, с мотивирано решение отказва произвеждането на местен референдум.

(2) Общинският съвет може с мотивирано решение да не приеме предложението за произвеждане на референдум, с изключение на случаите по чл. 27, ал. 2, при условие че са налице изискванията на чл. 26, ал. 2.

Обжалване на отказа за произвеждане на местен референдум

Чл. 32. (1) Решението на общинския съвет, с което се произнася по искането за произвеждане на местен референдум, може да се обжалва от лицата по чл. 27, ал. 1, 2 и 3 или от съответния областен управител пред съответния административен съд в 7-дневен срок от обявяване на решението. Административният съд разглежда жалбата в тричленен състав. Решението на съда е окончателно.

(2) В случай че административният съд постанови решение, с което отменя отказа за произвеждане на референдум, общинският съвет е длъжен да насрочи референдума в предвидените по чл. 30, ал. 4 срокове, които текат от обявяване на решението на съда.

(3) Ако в случаите по ал. 2 или по чл. 27, ал. 2 и 3 общинският съвет не приеме решение за насрочване на референдум, инициативният комитет има право да поиска от областния управител да насрочи референдум.

(4) В случаите по ал. 3 областният управител изисква подписката от председателя на общинския съвет, който трябва да я изпрати в тридневен срок от получаване на искането.

Организация и финансиране на референдума

Чл. 33. (1) В решението си за произвеждане на местен референдум общинският съвет одобрява разходите за организирането и финансирането от общинския бюджет за тази цел.

(2) Кметът и общинската администрация осъществяват организационно-техническата подготовка на местния референдум.

Информационна кампания

Чл. 34. (1) Информационната кампания започва 30 дни преди датата на произвеждане на референдума и приключва 24 часа преди него.

(2) Кметът организира отпечатването на информационен лист, който съдържа:

1. формулировката на въпроса;
2. кратка информация за мотивите на референдума въз основа на предложението на инициативния комитет;
3. информация за времето, мястото и реда за произвеждане на референдума.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 56 от 2015 г., в сила от 24.07.2015 г.) Откриването на кампанията започва с предоставяне на информационния лист по ал. 2, включително чрез средствата за масова информация и чрез разпространяване на обществено достъпни места. Всеки гражданин има право да получи информация за различните позиции по въпроса на референдума. В подкрепа на въпроса или въпросите на референдума и на алтернативната позиция могат да се регистрират партии, коалиции и инициативни комитети. Общините предоставят безвъзмездно на инициативния комитет и на застъпници на алтернативната позиция подходящи помещения за провеждане на обсъждания и други прояви по въпроса или въпросите на референдума.

Правомощия на кмета

Чл. 35. Кметът на общината, района или кметството:

1. осигурява отпечатването на бюлетините и образците за протоколи;
2. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) осигурява снабдяването на секционните комисии с пликове, кутии, бюлетини, протоколи и кабинни за тайно гласуване;
3. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) изпълнява всички други правомощия, предвидени в Изборния кодекс.

Бюлетини за гласуването

Чл. 36. (1) Бюлетините за произвеждане на референдума са бели.

(2) Всяка бюлетина съдържа:

1. надпис "Местен референдум" и наименованието на общината, района или кметството, в които се произвежда;
  2. въпроса или въпросите, на които гласоподавателите трябва да отговорят, срещу които има две оградени полета и думите "да" и "не", изписани с еднакъв едър шрифт.
- (3) Ако референдумът се произвежда по повече от един въпрос, всички въпроси се изписват в общата бюлетина според поредността в решението на общинския съвет. Въпросите се отделят един от друг с празен ред и плътна черна хоризонтална линия и срещу всеки въпрос хоризонтално са поставени оградените полета с надписи "да" и "не" в тях.

Гласуване

Чл. 37. (1) (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) Гласоподавателят гласува, като отбелязва квадратчето с избрания от него отговор "да" или "не", поставя бюлетината в плика, излиза от кабината и го пуска в избирателната кутия.

(2) В случаите, в които референдумът се произвежда с повече от един въпрос, гласоподавателят не е длъжен да отговори на всички въпроси.

Недействителност на бюлетината

Чл. 38. (1) Бюлетината е недействителна, когато:

1. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) е намерена в кутията без плик;
2. не е по образец;
3. е зачертана изцяло;
4. не е зачертан отговор или са зачертани и двата отговора на един въпрос.

(2) Зацапвания, механични и други повреди не правят бюлетината недействителна, ако може да се установи по недвусмислен начин волята на гласоподавателя.

Отчитане на резултатите от гласуването

Чл. 39. (1) След приключване на гласуването секционната комисия отчита резултатите и съставя протокол, в който се посочват:

1. наименованието на общината, района или кметството;
2. номерът на избирателната секция;
3. часът на започване и часът на завършване на гласуването;

4. броят на гласоподавателите по избирателния списък;
5. броят на гласувалите според подписите в избирателния списък;
6. (изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) броят на гласувалите според намерените в кутията бюлетини;
7. броят на действителните бюлетини с отговор "да";
8. броят на действителните бюлетини с отговор "не";
9. броят на недействителните бюлетини;
10. подадените заявления и жалби и взетите по тях решения.

(2) В случаите на гласували по повече от един въпрос за всеки въпрос се отбелязва броят на действителните бюлетини по ал. 1, т. 7 и 8.

(3) Протоколът се съставя в два екземпляра, от които единият се изпраща на общинската, съответно районната избирателна комисия, а вторият заедно с всички изборни материали - на кмета на общината.

(4) Секционната комисия отчита резултатите от гласуването пред общинската избирателна комисия в срок до 24 часа след приключване на гласуването.

Протокол на общинската комисия

Чл. 40. (1) Общинската комисия за референдумите въз основа на протоколите от секционните избирателни комисии обобщава данните за общината, съответно района или кметството и ги отразява в протокол, в който се посочват наименованието на общината, района или кметството и броят на:

1. секционните избирателни комисии;
2. секционните избирателни комисии, представили протоколи;
3. гражданите с избирателни права в общината, района или кметството според избирателния списък;
4. гласувалите според подписите в избирателния списък;
5. действителните бюлетини;
6. недействителните бюлетини;
7. подадените заявления жалби и взетите по тях решения.

(2) Протоколът на общинската комисия за референдумите се съставя в два екземпляра, от които единият заедно с всички материали по референдума се предава в общинския съвет, а вторият се изпраща на областния управител.

(3) Общинската комисия отчита резултатите от гласуването пред Централната комисия за местните референдуми в срок до 48 часа от предаването на последния секционен протокол.

Обявяване на резултатите от референдума

Чл. 41. (1) Общинската комисия за референдумите обобщава данните от произведения референдум и обявява резултатите от гласуването.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 56 от 2015 г. , в сила от 24.07.2015 г.) Предложението, предмет на референдума, е прието, ако в него са участвали не по-малко от 40 на сто от гражданите с избирателни права в съответната община и с "да" са отговорили повече от половината от участвалите в референдума избиратели.

(3) (Нова – ДВ, бр. 56 от 2015 г. , в сила от 24.07.2015 г.) Когато референдумът е произведен едновременно с общи избори за общински съветници и кметове, предложението, предмет на референдума, е прието, ако с "да"

са отговорили повече от половината от подадените действителни гласове в съответната община в изборите за общински съветници.

(4) (Предишна ал. 3 – ДВ, бр. 56 от 2015 г. , в сила от 24.07.2015 г.) Ако предложението, предмет на референдума, не е прието, местен референдум по същия въпрос може да бъде инициран не по-рано от една година от датата на произвеждането му.

Оспорване на резултатите от референдума

Чл. 42. (1) Законността на резултатите от местен референдум може да се оспори от лицата по чл. 27, ал. 1, 2 и 3 или от съответния областен управител в 7-дневен срок от обявяването на резултатите от общинската изборителна комисия пред съответния административен съд, който се произнася в 14-дневен срок.

(2) Решението на административния съд може да се обжалва в 7-дневен срок пред Върховния административен съд, който се произнася в 14-дневен срок, и неговото решение е окончателно.

Обявяване на приетото с референдум решение

Чл. 43. (1) Решението, прието чрез местен референдум, се обявява в тридневен срок от председателя на общинския съвет на официалната интернет страница на общината, в един регионален вестник и в една регионална електронна медия след изтичане на сроковете за обжалване или след влизане в сила на решението на съда по чл. 42.

(2) Решението, прието чрез местен референдум, влиза в сила веднага след обявяването му.

(3) Изпълнението на решението, прието с местен референдум, се организира от кмета на общината, района или кметството.

Глава трета

ГРАЖДАНСКА ИНИЦИАТИВА

Национална гражданска инициатива

Чл. 44. (1) Чрез национална гражданска инициатива гражданите правят предложения до Народното събрание или до органите на централната изпълнителна власт за решаване на въпроси от национално значение.

(2) Националната гражданската инициатива се осъществява чрез подписка, организирана от инициативен комитет на територията на цялата страна.

Организиране на национална гражданска инициатива

Чл. 45. (1) Националната гражданска инициатива се организира по решение на събрание на не по-малко от 50 граждани с изборителни права.

(2) Събранието:

1. одобрява предложението до Народното събрание или до орган на централната изпълнителна власт, за което да се събират подписи на граждани;

2. избира инициативен комитет от участващите в събранието лица, който се състои от трима до 7 членове, включително председател;

3. одобрява бланката за събиране на подписите;

4. определя срока и реда за събиране на подписите; местата за събиране на подписите се определят след съгласуване със съответния кмет.

(3) За събранието на гражданите по ал. 2 се съставя протокол, към който се прилага списък с имената, постоянните адреси, ЕГН и подписите на участващите в събранието граждани.

Местна гражданска инициатива

Чл. 46. (1) Чрез местна гражданска инициатива гражданите правят предложения до общинския съвет, кмета на общината, на района или на кметството, или до областни или регионални органи на изпълнителната власт за решаване на въпроси от местно значение.

(2) Местната гражданска инициатива се осъществява чрез подписка, организирана от инициативен комитет на територията на съответната община, район, кметство или населено място.

Организиране на местна гражданска инициатива

Чл. 47. (1) Местната гражданска инициатива се организира по решение на събрание на не по-малко от 50 граждани с изборителни права, с постоянен или настоящ адрес на територията на съответната община, район, кметство или населено място.

(2) Събранието:

1. одобрява предложение до общинския съвет, кмета на общината, района или кметството, или до областни или регионални органи на изпълнителната власт, за което да се събират подписи на граждани с изборителни права;

2. избира инициативен комитет, който се състои от трима до 5 членове, включително председател;

3. одобрява бланката за събиране на подписите;

4. определя срока и реда за събиране на подписите; местата за събиране на подписите се определят след съгласуване със съответния кмет.

(3) За събранието на гражданите по ал. 2 се съставя протокол, към който се прилага списък с имената, постоянните адреси, ЕГН и подписите на участвалите в събранието граждани.

Провеждане на подписка за гражданска инициатива

Чл. 48. (1) Национална и местна гражданска инициатива се извършват чрез подписка.

(2) Подписката се провежда в срок, определен от събранието по чл. 45, ал. 2 или чл. 47, ал. 2, но не по-дълъг от три месеца от провеждането на събранието за организиране на национална гражданска инициатива, и два месеца - за местната гражданска инициатива.

(3) Всеки гражданин с изборителни права може да положи подписа си еднократно в подписката, включително и на място, различно от неговия постоянен адрес - за националната гражданска инициатива, а за местната гражданска инициатива - в съответствие с постоянния или настоящия му адрес.

Подписка

Чл. 49. (1) Подписката съдържа:

1. одобреното предложение, което е обект на подписката;

2. протокола по чл. 45, ал. 3 или чл. 47, ал. 3;

3. бланките със събраните подписи на граждани.

(2) Бланката за подписката по чл. 45, ал. 1 и чл. 47, ал. 1 съдържа на всеки лист:

1. наименованието на общината, района, кметството или населеното място, където се събират подписите;

2. пореден номер.

(3) В бланките гражданите с изборителни права вписват трите си имена, ЕГН, постоянния или настоящия адрес и полагат саморъчно подпис.

(4) На отделен ред в бланката се отбелязва, че личните данни няма да се използват за други цели, освен за гражданската инициатива. В графа "забележки" се вписват и данните на придружителя, ако лицето е с физически или зрителни увреждания и има нужда от помощ при изразяване на волята си.

Информационна кампания

Чл. 50. Инициативният комитет организира информационна кампания и обществени дискусии във връзка с предложението, по което се провежда подписката.

Внасяне на подписката

Чл. 51. (1) (Доп. – ДВ, бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.) В срока по чл. 48, ал. 2 инициативният комитет внася подписката в Народното събрание или в съответния орган на изпълнителната власт - за националната гражданска инициатива, или в общинския съвет, до кмета на общината, района или кметството, или до областните или регионалните органи на изпълнителната власт - за местната гражданска инициатива. Подписката се внася и в структуриран електронен вид, като съдържа данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката.

(2) Подписката е придружена от списък с имената, ЕГН, постоянния или настоящия адрес и подписите на членовете на инициативния комитет и адрес за контакти.

(3) (Нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. и доп., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г., изм., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) При постъпването на предложение чрез национална гражданска инициатива по чл. 44, ал. 1 или местна гражданска инициатива по чл. 46, ал. 1, компетентният орган, а в случаите, когато той е колективен - неговият председател или ръководител, изпраща подписката в структуриран електронен вид на ГД "ГРАО" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството или на териториалното ѝ звено в съответната област, които извършват незабавно служебна проверка. За резултатите от проверката се изготвя протокол, който се изпраща на съответния компетентен орган.

Разглеждане на подписката и предоставяне на информация

Чл. 52. (1) Органите, до които е отправена подписката за национална гражданска инициатива, са длъжни да разгледат направените предложения и в тримесечен срок от връчването на подписката да обявят своето решение и мерките за неговото изпълнение на своите интернет страници, в един национален ежедневник и по обществените електронни медии.

(2) Общинският съвет, кметът или органите на изпълнителната власт, до които е отправена местната гражданска инициатива, са длъжни да разгледат направените предложения и в едномесечен срок от връчването на подписката да обявят своето решение и предприетите мерки в интернет страницата на общината и в един регионален вестник.

(3) Органите по ал. 1 и 2 са длъжни в срока по ал. 1 писмено да уведомят инициативния комитет за своето решение и за мерките за неговото изпълнение.

Финансиране на подписката

Чл. 53. Разходите във връзка с организирането на подписката се финансират от граждани и юридически лица, като за целта инициативният комитет открива специална набирателна сметка.

Глава трета "а"

(Нова - ДВ, бр. 42 от 2012 г.)

ЕВРОПЕЙСКА ГРАЖДАНСКА ИНИЦИАТИВА

Удостоверяване на изявленията за подкрепа онлайн на европейска гражданска инициатива

Чл. 53а. (Нов - ДВ, бр. 42 от 2012 г.) (1) Европейска гражданска инициатива се извършва чрез подписка при

спазване на изискванията на Регламент (ЕС) № 211/2011.

(2) Изявленията за подкрепа от поддръжниците на предложена европейска гражданска инициатива се събират на хартиен носител или по електронен път.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 20 от 2013 г.) В случаите, когато се събират изявления за подкрепа онлайн, получени чрез системата за събиране онлайн на данни, министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията е органът, компетентен да удостовери, че използваната за целта система за събиране онлайн отговаря на изискванията на Регламент (ЕС) № 211/2011.

(4) Преди да започне събирането на изявления за подкрепа, организаторите правят искане до министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията да удостовери дали системата за събиране онлайн на данни, която ще бъде използвана, отговаря на изискванията на Регламент (ЕС) № 211/2011.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 20 от 2013 г.) Методиката и правилата за извършване на оценката за съответствие се уреждат с наредба на Министерския съвет.

(6) (Отм. - ДВ, бр. 20 от 2013 г.).

(7) Техническите характеристики и характеристиките за сигурност на системите за събиране на изявления за подкрепа онлайн са определени в Регламента за изпълнение (ЕС) № 1179/2011 на Комисията от 17 ноември 2011 г. относно определяне на технически спецификации за системите за събиране на изявления за подкрепа онлайн по силата на Регламент (ЕС) № 211/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно гражданската инициатива (ОВ, L 301/3 от 18 ноември 2011 г.).

(8) (Изм. - ДВ, бр. 20 от 2013 г.) Когато системата за събиране на изявления за подкрепа отговаря на изискванията на ал. 9, министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията издава в срок един месец удостоверение по образец - Приложение IV към Регламент (ЕС) № 211/2011.

(9) Признават се удостоверения за съответствие на системата за събиране на изявления за подкрепа онлайн с изискванията на чл. 6 от Регламент (ЕС) № 211/2011, издадени от компетентен орган на друга държава - членка на Европейския съюз.

Проверка и удостоверяване на изявленията за подкрепа на европейска гражданска инициатива

Чл. 53б. (Нов - ДВ, бр. 42 от 2012 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 27.06.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) В случаите, когато е организирана европейска гражданска инициатива, компетентен орган за извършване на проверка и удостоверяване броя на действителните изявления за подкрепа, събрани за Република България, е Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Проверката се извършва в срок до три месеца от получаване на изявленията, като за резултатите от нея на организаторите се издава удостоверение, потвърждаващо броя на действителните изявления за подкрепа.

(2) Финансовите средства за извършване на проверката по ал. 1 се осигуряват от държавния бюджет.

Защита на личните данни

Чл. 53в. (Нов - ДВ, бр. 42 от 2012 г.) Събирането и обработването на лични данни по тази глава се извършва при условията и по реда на Закона за защита на личните данни.

Глава четвърта

ОБЩО СЪБРАНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Общо събрание на населението

Чл. 54. (1) Общо събрание на населението се провежда за решаване на въпроси от местно значение, компетентността за чието решаване по целесъобразност е предоставена на съответния общински съвет или

кмет.

(2) Общинският съвет или кметът на общината са длъжни да издадат съответните актове за предприемане на необходимите действия в срок до един месец от приемането на решението на общото събрание на населението в общината, района или кметството, освен ако самото общо събрание на населението не е определило по-дълъг срок.

(3) Общинският съвет предприема необходимите действия в срок до един месец от приемането на решението на общото събрание на населението в населеното място или квартала.

Място на провеждане на общото събрание

Чл. 55. (1) Общо събрание на населението се провежда в общини, райони, кметства, населени места и квартали с население до 10 000 жители.

(2) В общини, райони, кметства, населени места и квартали с население над 1000 жители общото събрание може да се провежда по избирателни секции на няколко места в определен срок. В тези случаи за всяко отделно събрание се прилагат разпоредбите на тази глава.

Състав на общото събрание

Чл. 56. (1) Общото събрание се състои от всички граждани с избирателни права на територията на общината, района, кметството, населеното място или квартала, които имат постоянен или настоящ адрес в съответната община, район или кметство преди определената за събранието дата.

(2) Кметът на общината, на района или на кметството изготвя и поддържа актуализирани списъците на гражданите с избирателни права от състава на общото събрание по ал. 1.

Инициатива за свикване на общото събрание

Чл. 57. (1) Общото събрание на населението се свиква от кмета на общината, района или кметството по:

1. негова инициатива;

2. решение на общинския съвет;

3. искане на най-малко една петдесета, но не по-малко от 20 граждани с избирателни права с постоянен или настоящ адрес на територията на общината, района, кметството, населеното място или квартала към момента на формулиране на искането.

(2) В случаите по ал. 1, т. 3 инициативата с подписка за свикване на общо събрание на населението се организира от инициативен комитет на граждани, състоящ се от трима до 9 членове, включително председател.

(3) На отделен ред в бланката се отбелязва, че личните данни няма да се използват за други цели, освен за общото събрание. В графа "забележки" се вписват и данните на придружителя, ако лицето е с физически или зрителни увреждания и има нужда от помощ при изразяване на волята си.

(4) Всеки гражданин, който иска да подкрепи предложението, вписва в бланката трите си имена, ЕГН, постоянния или настоящия адрес и подпис. Той може да положи подписа си еднократно в подписката.

(5) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. и доп., бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г., изм., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Инициативният комитет внася подписката при кмета, който в посочения в нея срок е длъжен да свика общото събрание на населението. Подписката се внася и в структуриран електронен вид, като съдържа данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката. Кметът изпраща подписката в структуриран електронен вид на териториалното звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството, което извършва незабавно служебна проверка. Когато се установи наличието на необходимия брой подписи, изискуеми по ал. 1, т. 3, проверката се преустановява и се изготвя протокол, който

се изпраща на кмета на общината.

(6) Съобщението за свикване на общото събрание съдържа:

1. деня и часа на събранието;
2. мястото на провеждане;
3. въпросите, които се предлагат за обсъждане.

(7) Съобщението се разгласява, като оповестяването трябва да бъде не по-късно от 15 дни преди насрочената дата за провеждане на събранието.

Провеждане на общото събрание

Чл. 58. (1) Общото събрание се провежда не по-рано от 15 дни и не по-късно от един месец след като бъде оповестено.

(2) Общото събрание се провежда в извънработно време.

Разходи

Чл. 59. Разходите по организацията на общото събрание на населението се покриват от общинския бюджет.

Кворум

Чл. 60. (1) Общото събрание на населението се смята за редовно, ако на него присъстват не по-малко от една четвърт от гражданите с изборителни права в общината, района, кметството, населеното място или квартала.

(2) В населени места с до 150 жители за провеждане на общо събрание на населението е необходимо да присъстват поне една трета от гражданите с изборителни права в съответното населено място.

(3) Когато в определения час не са се явили посоченият брой граждани, събранието се отлага с един час, след което се провежда с онези, които присъстват. Техният брой обаче не може да бъде по-малък от една десета от всички граждани с изборителни права.

(4) Решението се приема с гласовете на не по-малко от половината от присъствалите на събранието гласоподаватели.

Гласуване

Чл. 61. (1) Общото събрание на населението се провежда от комисия от трима до 5 членове, включително председател, избрани с мнозинство повече от половината от присъстващите граждани с изборителни права.

(2) Гласуването в общото събрание е тайно, освен ако самото общо събрание не реши да е явно. За отчитане на резултатите от явното гласуване събранието избира преброители.

(3) Комисията одобрява бюлетините за гласуването, когато то е тайно, и организира гласуването и определянето на резултата.

(4) Решенията на общото събрание се приемат с мнозинство повече от половината от присъстващите и се обявяват от председателя на комисията незабавно.

Протокол от общото събрание

Чл. 62. (1) Комисията изготвя протокол, в който се отразяват:

1. датата, часът на започването, часът на закриването и мястото на събранието;
2. въпросите, които се обсъждат;
3. резюме от изказаните предложения и мотиви към тях;

4. резултатите от гласуването и приетото решение.

(2) Протоколът се подписва от председателя на комисията и се съхранява в общинската или районната администрация или кметство.

Определяне на резултатите от гласуването

Чл. 63. (1) Когато общото събрание се провежда по избирателни секции, резултатите от гласуването в общината, района, кметството, населеното място или квартала се определят като сбор от резултатите от всяко отделно събрание от:

1. кмета на общината съвместно с председателите на всяко отделно събрание, когато общото събрание се провежда на територията на цялата община;

2. кмета на общината съвместно с кметовете на райони и кметства и председателите на всяко отделно събрание, когато общото събрание се провежда на територията на района, кметството, населеното място или квартала.

(2) Решението на общото събрание се обявява от кмета на общината.

(3) Въз основа на решението на общото събрание в 7-дневен срок кметът издава заповед, в която конкретизира мерките за неговото изпълнение или внася предложение в общинския съвет за подготовка и приемане на съответно решение, правилник или наредба.

Обжалване

Чл. 64. (1) Когато кметът не свика общо събрание в срока по чл. 58, мълчаливият отказ може да се обжалва в 7-дневен срок пред тричленен състав на съответния административен съд. В 14-дневен срок от получаване на жалбата съдът се произнася с решение, което е окончателно.

(2) Законността на общото събрание и на неговите решения могат да се обжалват пред тричленен състав на съответния административен съд в 7-дневен срок от провеждането му. Съдът решава спора в 14-дневен срок от получаване на жалбата и неговото решение е окончателно.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

(Загл. изм. - ДВ, бр. 42 от 2012 г.)

§ 1. "Квартал" по смисъла на този закон е обособена територия в град, определена с решение на общинския съвет.

§ 1а. (Нов - ДВ, бр. 42 от 2012 г., изм., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Финансовите средства за извършване на служебни проверки на подписките за местен референдум, за местна гражданска инициатива и за свикване на общо събрание на населението се осигуряват от общинския бюджет на съответната община и се предоставят по бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. (Изм. - ДВ, бр. 9 от 2011 г.) За всички неуредени в закона въпроси относно произвеждането на национален и местен референдум се прилагат съответните разпоредби на Изборния кодекс.

§ 3. Законът за допитване до народа (обн., ДВ, бр. 100 от 1996 г.; изм., бр. 69 от 1999 г., бр. 24 от 2006 г. и бр. 13 от 2007 г.) се отменя.

§ 4. В Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи (обн., ДВ, бр. 17 от 1991 г.; попр., бр. 20 от 1991 г.; изм., бр. 74 от 1991 г., бр. 18, 28, 46 и 105 от 1992 г., бр. 48, 64 и 83 от 1993 г., бр. 80 от 1994 г., бр. 45, 57 и 59 от 1995 г., бр. 79, 103 и 104 от 1996 г., бр. 62, 87, 98, 123 и 124 от 1997 г., бр. 36, 59, 88 и 133 от 1998 г., бр. 68 от 1999 г., бр. 34 и 106 от 2000 г., бр. 28, 47 и 99 от 2002 г., бр. 16 от 2003 г., бр. 36 и 38 от 2004 г., бр. 87 от 2005 г., бр. 17 и 30 от 2006 г., бр. 13, 24 и 59 от 2007 г., бр. 36 и 43 от 2008 г., бр. 6, 10 и 19 от 2009 г.) в чл. 25, ал. 10 думите "чл. 40, ал. 1, т. 3 от Закона за допитване до народа" се заменят с "глава четвърта от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление".

§ 5. В Закона за местното самоуправление и местната администрация (обн., ДВ, бр. 77 от 1991 г.; изм., бр. 24, 49 и 65 от 1995 г., бр. 90 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 33, 130 и 154 от 1998 г., бр. 67 и 69 от 1999 г., бр. 26 и 85 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 28, 45 и 119 от 2002 г., бр. 69 от 2003 г., бр. 19 и 34 от 2005 г., бр. 30 и 69 от 2006 г., бр. 61 и 63 от 2007 г., бр. 54 и 108 от 2008 г., бр. 6, 14 и 35 от 2009 г.) в чл. 17 ал. 5 се отменя.

Законът е приет от 40-то Народно събрание на 29 май 2009 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Закона за изменение и допълнение на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление

(ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.)

§ 5. (1) Този закон се прилага за предложенията за национален и местен референдум, за които уведомленията по чл. 12, ал. 2, т. 3 и чл. 28, ал. 2, т. 3, както и за предложенията чрез национална гражданска инициатива, местна гражданска инициатива или общо събрание на населението, които са постъпили при съответния компетентен орган преди влизането му в сила.

(2) Срокът по чл. 13, ал. 8 не тече за времето, необходимо за извършване на проверката на подписката по чл. 13, ал. 2 от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

(3) Едномесечният срок по чл. 30, ал. 1 не тече за времето, необходимо за извършване на проверката на подписката по чл. 29, ал. 2 от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

.....

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА към Закона за изменение и допълнение на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление

(ДВ, бр. 42 от 2012 г.)

§ 5. Навсякъде в закона думата "кутията" се заменя с "урната".

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Закона за изменение на

Закона за електронното управление

(ДВ, бр. 20 от 2013 г.)

.....

§ 6. (1) За информационни системи, разработени или в процес на разработка към датата на влизане в сила на този закон, се прилагат разпоредбите на този закон.

(2) Издадените към датата на влизане в сила на този закон сертификати за оперативна съвместимост и информационна сигурност запазват своето действие.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Закона за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията

(ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г.)

.....

§ 84. В Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (обн., ДВ, бр. 44 от 2009 г.; изм., бр. 100 от 2010 г., бр. 9 от 2011 г., бр. 42 от 2012 г., бр. 20 от 2013 г.) навсякъде думите "Министерството на регионалното развитие и благоустройството" се заменят с "Министерството на регионалното развитие".

.....

§ 117. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Изборния кодекс

(ДВ, бр. 19 от 2014 г., в сила от 5.03.2014 г.)

.....

§ 22. В Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (обн., ДВ, бр. 44 от 2009 г.; изм., бр. 100 от 2010 г., бр. 9 от 2011 г., бр. 42 от 2012 г., бр. 20 и 66 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

.....

5. Навсякъде в закона думите "урна", "урни" и "урната" се заменят съответно с "кутия", "кутии" и "кутията".

§ 23. Подписките по Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, които са започнати преди влизането в сила на кодекса, се внасят по досегашния ред.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията

(ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.)

.....

§ 84. В Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (обн., ДВ, бр. 44 от 2009 г.; изм., бр. 100 от 2010 г., бр. 9 от 2011 г., бр. 42 от 2012 г., бр. 20 и 66 от 2013 г., бр. 19 от 2014 г.) навсякъде думите "Министерството на регионалното развитие" се заменят с "Министерството на регионалното развитие и благоустройството".